

Og elles meiner Statens helsetilsyn at ...

Kvart år kjem Statens helsetilsyn med høyringsfråsegner til fleire lovforslag og offentlege utgreiingar. I merknadene våre legg vi stor vekt på å formidle erfaringar vi har fått gjennom tilsynsverksemnda. Nedanfor følgjer nokre smakebitar frå enkelte saker som vi kommenterte i 2017. Ei fullstendig oversikt over høyringsfråsegnene finn du på nettsidene våre.

NOU 2016:16 Ny barnevernslov, sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse

Statens helsetilsyn støttar forslaget om å styrkje rettane til barnet og gi barn ei sterkare stilling som sjølvstendig rettssubjekt. Vi stiller oss også positive til forslaget om å gi eit betre rettsleg vern for foreldre og andre nære familie-medlemmer, søsken og besteforeldre.

Erfaringane frå tilsyn viser at det er manglande dokumentasjon av vurderingar og arbeidsprosessar i den kommunale barnevernstenesta. Vi sluttar oss derfor til forslaget om å innføre journalføringsplikt. Når dokumentasjonen er mangelfull, er det vanskeleg å vite om barn har fått dei tenestene dei har krav på.

Rettstryggleiken og dei grunnleggjande rettane til foreldra skal vernast, fordi barnevernslova opnar for svært inngrepande tiltak. Vi vil understreke at lova ikkje må etterlate tvil om at omsynet til det beste for barnet skal

vere det avgjerande omsynet ved alle handlingar og avgjerder som vedkjem barn etter lova.

Retten til medverknad er og har vore i fokus for aktivitetane til tilsynsorgana innanfor barnevernet. Tilsynserfaringar etter landsomfattande tilsyn har vist svikt på dette området. Barnevernet manglar systematikk i å gjennomføre samtalar med barn, og det har vore tilfeldig om barn er snakka med eller ikkje. Vi støttar derfor forslaget om å utvide partsrettane til barn og endringar elles som skal medverke til å styrkje rettsstillinga for barnet, jf. kommentarane våre til kapittel 16.

I høyringsforslaget er det foreslått å erstatte omgrepet «åtferd» hos barnevernsbarn med omgrepet «om barnet utsetter sin helse eller utvikling for fare». Vi ser positivt på at omgrepet «åtferd» ikkje lenger skal knytast til korleis barn uttrykkjer og viser symptom på at dei har ein svært vanskeleg livssituasjon. Formuleringa om at barn utset si eiga helse eller utvikling for fare, er ein god indikator på alvor i situasjonen til barna.

«NOU 2016/17 På lik linje – Åtte løft for å realisere grunnleggjande rettigheter for personer med utviklingshemming»

Utvalet har teke utgangspunkt i FN-konvensjonen om rettane til menneske med nedsett funksjonsevne

(CRPD) i si kartlegging av om rettane til personar med utviklingshemming i Noreg blir tekne vare på. Bakgrunnen er at Noreg ratifiserte konvensjonen i 2013, og at norsk politikk lenge har bygt på dei same verdiane og måla som CRPD. Statens helsetilsyn meiner at utvalet gjennom dei foreslåtte åtte løfta har fremja viktige og konkrete forbetringstiltak for å oppnå at personar med psykisk utviklingshemming skal få oppfylt rettane sine.

” Retten til medverknad er og har vore i fokus for aktivitetane til tilsynsorgana innanfor barnevernet.”

Gjennomgangen av situasjonen i tenestene til dei utviklingshemma viser at låg kompetanse er ei gjennomgåande utfordring, og da særleg innanfor helse- og omsorgssektoren. Gjennomgangen til utvalet har også avdekt spesifikke kompetanseman-

glar, blant anna knytte til psykisk sjukdom, fysisk aktivitet og ernæring, alternativ og supplerande kommunikasjon og bruk av velferdsteknologi.

Helsetilsynet kjenner seg att i denne framstillinga og ser ofte gjennom tilsyna våre ein mangel på grunnleggjande kunnskapar om det hjelpe- og

tilretteleggingsbehovet som menneske med utviklingshemming har i kvardagen. Vi vil nedanfor kommentere forslag til tiltak for å sikre at alle som jobbar i tenestene, har forsvarleg kompetanse.

Grunnkurs for tilsette utan formell kompetanse

Helsetilsynet ser det som positivt at utvalet tilrår eit grunnkurs for tilsette utan formell kompetanse som skal tilsetjast for å yte tenester til personar med utviklingshemming.

Det er ei kjend utfordring at mange tilsette utan formell utdanning yter tenester til personar med utviklingshemming. Vi saknar derfor forslag om tiltak som kan medverke til auka relevant formell utdanning, både hos leiarar og tilsette. Det er stilt særskilde krav til personell som skal gjennomføre tvangstiltak etter helse- og omsorgstenestelova kapittel 9, men slik vi ser det, kan det vere like kompetansekravjande å jobbe førebyggjande.

Vidare- og etterutdanning for tilsette i helse- og omsorgstenestene

Helsetilsynet støttar tilrådinga frå utvalet om eit vidareutdanningstilbod for tilsette i helse- og omsorgssektoren. Manglande kompetanse er ofte årsaka til at det blir påpeikt lovbrøt i tilsyna med helse- og omsorgstenestene.

Legemiddelliste for pasienten

Statens helsetilsyn støttar forslaget om å etablere ei legemiddelliste for pasienten. Forbetra høve til kontroll med legemiddelbruken er noko Statens helsetilsyn tidlegare har framheva i ulike samanhengar. Vi ser eit tydeleg behov for betre styring og kontroll med den samla legemiddelbruken til pasienten, og meiner at dette er nødvendig for å betre pasienttryggleiken.

Feil legemiddelbruk har vore eit gjentakande tema i tilsynssaker mot helsepersonell, i tillegg til at fleire systemrevisjonar og landsomfattande tilsyn har vist at det er eit risikoområde.

Feil som kjem av brukarfeil, kan truleg reduserast gjennom å innføre ei legemiddelliste for pasienten, der ein får eit samla oversyn over dei rekvierte legemidla. Feil bruk av legemiddel som kjem av at ein rekvirent ikkje kjenner til kva andre legemiddel pasienten står på, vil også kunne motverkast gjennom ei innføring av legemiddelliste for pasienten.

For Statens helsetilsyn er det sentrale å leggje til rette for ei forsvarleg behandling med legemiddel. Vi viser derfor til tidlegare innspel om at Statens helsetilsyn ønskjer ei endring av forskrifta for reseptregisteret, slik at det også kan brukast til tilsyn.